

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/139/2007

WYPOSAŻENIE GOSPODARSTW DOMOWYCH W DOBRA TRWAŁEGO UŻYTKU

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, WRZESIEŃ 2007

PRZEDRUK I ROZPOWSZECHNIANIE MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
28 września 2006 roku

SPIS TREŚCI

MAJĄTEK TRWAŁY I WYPOSAŻENIE GOSPODARSTW DOMOWYCH.....	2
ZMIANY W WYPOSAŻENIU W DOBRA.....	7
Domy, mieszkania, działki	7
Wyposażenie w sprzęt AGD	8
Przedmioty elektroniki użytkowej.....	8
Księgozbiory, nagrania i dzieła sztuki.....	9
Rowery, sprzęt sportowy, rekreacyjny i do ćwiczeń	10
Samochody	11
PLANY DOTYCZĄCE ZAKUPÓW	11
PRZYCZYNY BRAKÓW W WYPOSAŻENIU GOSPODARSTW DOMOWYCH.....	13

Wyposażenie gospodarstw domowych w różnego rodzaju dobra jest wskaźnikiem zaspokojenia, ale zarazem też zróżnicowania potrzeb oraz aspiracji i stylów życia poszczególnych grup społecznych, a więc wiele mówi o życiu Polaków.

W skład wyposażenia gospodarstw domowych wchodzi przedmioty i urządzenia o różnym charakterze, służące zaspokojeniu potrzeb podstawowych (lodówki, pralki itp.), potrzeb związanych z kulturą i rozrywką (sprzęt audio i wideo, zbiory książek, nagrań itd.) czy rekreacją fizyczną (sprzęt sportowy) bądź zaspokajające inne potrzeby (np. komputery czy rowery). Niektóre z tych dóbr mają przy tym znaczenie prestiżowe lub są symbolem luksusu (np. kamery wideo, pralko-suszarki, zmywarki do naczyń), świadczącym o zamożności posiadaczy. Przy omawianiu tych kwestii trzeba też wziąć pod uwagę posiadanie domów i mieszkań oraz samochodów.

Wraz ze wzrostem zamożności gospodarstw domowych przybywa w nich dóbr trwałego użytku. Ponadto wyposażenie gospodarstw zmienia się wraz z rozwojem elektroniki – staje się coraz bogatsze w różnego rodzaju sprzęty (np. konsole do gier komputerowych, odtwarzacze DVD, cyfrowe aparaty fotograficzne), a to, co jeszcze niedawno stanowiło wyznacznik luksusu, powoli jest coraz bardziej dostępne prawie dla wszystkich. Wydaje się, że długa lista dóbr, o które pytaliśmy w jednym z ostatnich sondaży¹, dobrze oddaje obecny stan posiadania i standard materialny gospodarstw domowych w Polsce². Dzięki powtarzalności pytań, zadawanych we wcześniejszych badaniach, możemy też uchwycić zmiany, jakie zaszły w ostatnich latach w wyposażeniu gospodarstw domowych.

---

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (205) przeprowadzono w dniach 1–4 czerwca 2007 roku na liczącej 903 osoby reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

² Trzeba jednak pamiętać, że nie dysponujemy danymi dotyczącymi stanu technicznego czy jakości poszczególnych dóbr i urządzeń, a różnice pod tym względem mogą być znaczne.

MAJĄTEK TRWAŁY I WYPOSAŻENIE GOSPODARSTW DOMOWYCH

Z odpowiedzi ankietowanych wynika, że prawie wszystkie gospodarstwa domowe mają telewizor kolorowy (97%, w tym 22% nawet dwa odbiorniki lub więcej), lodówkę (96%) oraz odkurzacz (94%). Społeczne zróżnicowanie pod tym względem jest niewielkie, a posiadanie tych dóbr – powszechne. Posiadanie telewizora kolorowego nieco rzadziej niż inni deklarują respondenci o najniższych dochodach i bezrobotni. O braku lodówki trochę częściej niż inni mówią badani najstarsi (powyżej 64 roku życia), emeryci, ale też mieszkańcy największych miast. Posiadanie odkurzacza wyraźniej zależy od sytuacji finansowej i poziomu wykształcenia respondentów – im lepiej są wykształceni, tym częściej je deklarują, natomiast rzadziej niż pozostali takie deklaracje składają badani z wykształceniem podstawowym, bezrobotni, renciści, emeryci, mieszkańcy wsi, osoby o najniższych dochodach.

Obecnie przynajmniej trzy czwarte Polaków ma w swym gospodarstwie domowym pralkę automatyczną (86%), telefon komórkowy (78%, w tym 38% co najmniej dwa), rower (75%, w tym 33% więcej niż jeden). Około dwóch trzecich gospodarstw ma telefon stacjonarny (71%), radio stereofoniczne (68%, w tym 8% więcej niż jedno) oraz zamrażarkę samodzielną lub połączoną z lodówką (64%). Ponad połowa ankietowanych posiada w gospodarstwie domowym samochód osobowy (59%, w tym 7% co najmniej dwa), magnetowid (58%), odtwarzacz płyt kompaktowych (55%), odtwarzacz DVD (51%) oraz komputer (52%, w tym 5% więcej niż jeden).

Posiadanie każdego z dóbr wymienionych w poprzednim akapicie częściej deklarowali mężczyźni niż kobiety – różnice wskazań sięgały od trzech punktów procentowych (w przypadku telefonu stacjonarnego) do dwunastu (w odniesieniu do rowerów). Może to wynikać z większej liczby starszych samotnych kobiet niż starszych samotnych mężczyzn. Pralki automatyczne, podobnie jak zamrażarki, najrzadziej występują w gospodarstwach osób najstarszych i najslabiej wykształconych. O ile jednak te pierwsze trudniej znaleźć w gospodarstwach wiejskich, o tyle te drugie występują tam częściej niż gdzie indziej. Posiadanie zamrażarki deklarują prawie wszyscy rolnicy.

W gospodarstwach domowych osób starszych (mających co najmniej 55 lat) i najslabiej wykształconych, a także emerytów i rencistów rzadziej niż przeciętnie znajdują się samochody i rowery. Oba te środki transportu częściej można spotkać w gospodarstwach domowych wiejskich niż miejskich.

Odtwarzacze DVD i CD, komputery, radia i telefony komórkowe znajdują się w gospodarstwach domowych na ogół tym częściej, im młodszy i lepiej wykształceni są badani. Wykształcenie ma też związek z posiadaniem magnetowidu i telefonu stacjonarnego. Na to, czy w gospodarstwie jest telefon stacjonarny, również wpływa wiek, z tym że w tym przypadku właśnie wśród osób powyżej 54 roku życia więcej było odpowiedzi twierdzących. Zarówno telefony komórkowe, jak i stacjonarne, podobnie jak komputery i odtwarzacze płyt kompaktowych, znacząco rzadziej posiadają mieszkańcy wsi. We wszystkie wzmiankowane przedmioty elektroniki użytkowej częściej niż przeciętnie wyposażone są gospodarstwa domowe kadry kierowniczej i inteligencji, osób pracujących na własny rachunek, ale także uczniów i studentów.

Mniej niż połowa badanych, ale więcej niż dwie piąte twierdzi, że w ich gospodarstwach znajdują się magnetofony stereofoniczne (48%), aparaty fotograficzne analogowe (44%) oraz kuchenki mikrofalowe (41%). Co najmniej dwa magnetofony i dwa aparaty są w gospodarstwach domowych sporadycznie (po 4% wskazań). Niemal dwie piąte gospodarstw wyposażonych jest w zbiór płyt CD powyżej 20 sztuk (38%), zbiór książek powyżej 50 sztuk, poza podręcznikami szkolnymi (37%), telewizję kablową (38%) i dostęp do internetu (37%). Prawie w co trzecim gospodarstwie domowym (30%) jest cyfrowy aparat fotograficzny, w co czwartym – zbiór płyt DVD z filmami powyżej 20 sztuk (26%) oraz telewizja satelitarna (24%), a w co szóstym (18%) – zbiór kaset wideo z filmami powyżej 30 sztuk.

Posiadanie aparatów fotograficznych (zarówno analogowych, jak i cyfrowych), magnetofonów oraz kuchenek mikrofalowych wiąże się z wiekiem – znacząco rzadziej wyposażone w wymienione dobra są gospodarstwa respondentów powyżej 54 roku życia – oraz z wykształceniem badanych (im ono wyższe, tym częstsze takie deklaracje). Posiadaczy cyfrowych aparatów fotograficznych jest tym więcej, im większa miejscowość, w której mieszkają ankietowani.

Zbiory płyt DVD, CD, kaset wideo i książek badani mają w swoich gospodarstwach domowych tym częściej, im lepiej są wykształceni i na ogół też w im większej miejscowości mieszkają. Posiadanie wymienionych zbiorów najrzadziej deklarują osoby powyżej 64 roku życia, nieco rzadziej też kobiety niż mężczyźni.

Tabela 1

Majątek trwały i wyposażenie gospodarstw domowych	Gospodarstwa domowe posiadające wymienione dobra:			Gospodarstwa domowe nieposiadające wymienionych dóbr
	ogółem	w tym:		
		mające 1 szt.	mające 2 szt. lub więcej	
w procentach				
Telewizor kolorowy	97	75	22	3
Lodówka	96	93	3	4
Odkurzacz	94	89	5	6
Pralka automatyczna	86	84	2	14
Telefon komórkowy	78	40	38	22
Rower	75	42	33	26
Telefon stacjonarny	71	69	2	29
Radio stereofoniczne	68	60	8	32
Zamrażarka samodzielna lub w połączeniu z lodówką	64	62	2	36
Samochód osobowy	59	52	7	41
Magnetowid, odtwarzacz wideo	58	56	2	42
Odtwarzacz płyt kompaktowych	55	51	4	45
Komputer	52	47	5	48
Odtwarzacz płyt DVD	51	48	3	49
Magnetofon stereofoniczny	48	44	4	52
Dom mieszkalny	48	47	1	52
Aparat fotograficzny zwykły	44	40	4	56
Mieszkanie własnościowe, stanowiące własność	44	44	0*	56
Kuchnia mikrofalowa	41	41	0*	59
Zbiór płyt kompaktowych powyżej 20 sztuk	38	–		62
TV kablowa	38	–		62
Zbiór książek powyżej 50 sztuk (poza podręcznikami szkolnymi)	37	–		63
Dostęp do internetu	37	–		63
Aparat fotograficzny cyfrowy	30	29	1	70
Zbiór płyt DVD z filmami powyżej 20 sztuk	26	–		74
TV satelitarna indywidualna	24	–		76
Zbiór kaset wideo z filmami powyżej 30 sztuk	18	–		82
Sprzęt sportowy, rekreacyjny (narty, łódź itp.)	14	–		86
Działka rekreacyjna z domkiem letniskowym	14	14	0*	86
Działka budowlana	13	12	1	87
Sprzęt treningowo-rehabilitacyjny do ćwiczeń	11	–		89
Pralko-suszarka lub suszarka	11	10	1	89
Kamera wideo	10	10	0*	90
Ciśnieniowy ekspres do kawy	10	10	0*	90
Zmywarka do naczyń	9	9	0*	91
Konsola do gier komputerowych	9	8	1	91
Faks	6	6	0*	94
Dzieła sztuki (obrazy, rzeźby, antyki)	6	–		94
Klimatyzacja, klimatyzator	1	1	0*	99

* Poniżej 1%

W telewizję satelitarną wyposażone są raczej gospodarstwa domowe mieszkańców wsi i najmniejszych miast niż wielkich aglomeracji, nieco rzadziej niż pozostali posiadają ją osoby starsze (powyżej 54 roku życia) i najslabiej wykształcone. Natomiast zarówno telewizję kablową, jak i internet respondenci mają w swoich gospodarstwach tym częściej, im większa jest miejscowość, w której mieszkają (co w pewnym stopniu wiąże się z rozwojem sieci telekomunikacyjnej), oraz im wyższy poziom ich wykształcenia (dostęp do internetu posiada 11% gospodarstw osób z wykształceniem podstawowym i 75% – z wyższym), a także im są młodszy.

Sprzętem sportowym i rekreacyjnym dysponuje co siódme gospodarstwo domowe (14%), co dziewiąte (11%) ma też sprzęt treningowo-rehabilitacyjny do ćwiczeń. Posiadanie sprzętu sportowego i rekreacyjnego jest tym częstsze, im wyższe wykształcenie ankietowanych i dochody, częściej też mają go osoby młode i w średnim wieku niż starsze. Podobnie jest ze sprzętem treningowo-rehabilitacyjnym, choć posiadanie go jest słabiej powiązane z wiekiem.

Pralko-suszarka, zmywarka do naczyń, ciśnieniowy ekspres do kawy oraz klimatyzatory to urządzenia, w które gospodarstwa domowe wyposażone są niezbyt często, zwykle bowiem stanowią przejaw dobrej kondycji materialnej ich posiadaczy. Klimatyzacja jest na tyle rzadko spotykana, że trudno oceniać społeczne zróżnicowanie jej występowania – częściej niż przeciętnie mają ją w domach osoby pracujące na własny rachunek poza rolnictwem, mieszkańcy największych miast i respondenci najlepiej zarabiający. Pozostałe sprzęty na ogół występują tym częściej, im lepiej wykształceni są badani, rzadziej zaś w gospodarstwach osób najstarszych. Zmywarki do naczyń znajdują się przede wszystkim w gospodarstwach domowych mieszkańców wielkich miast, w których pralko-suszarki lub suszarki występują z kolei najrzadziej.

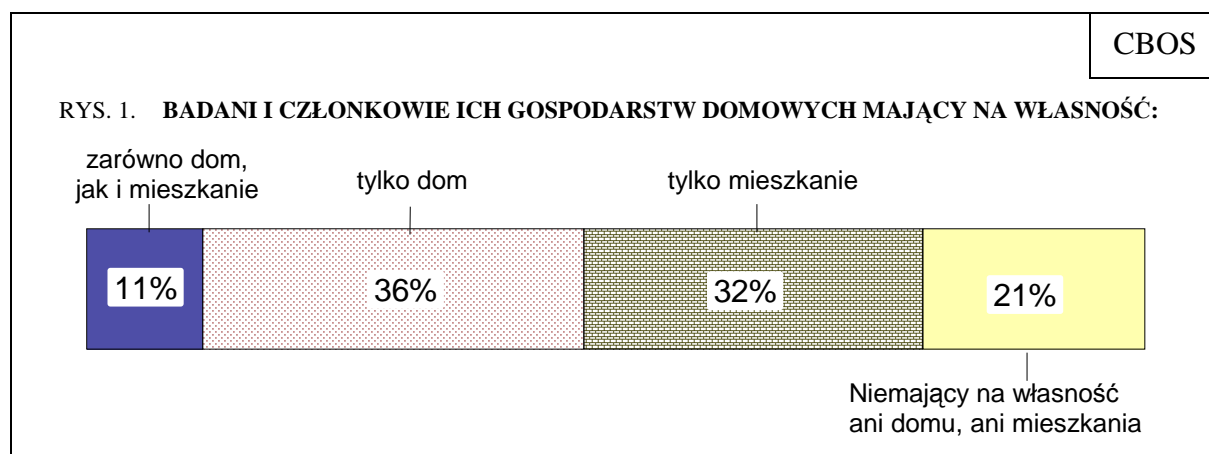
Niewiele gospodarstw domowych jest wyposażonych w faks, kamerę wideo czy konsolę do gier komputerowych, nieliczne posiadają dzieła sztuki. Wszystkie wymienione dobra na ogół częściej znajdują się u osób lepiej wykształconych oraz pracujących na własny rachunek. Posiadanie kamery wideo, faksu czy dzieł sztuki wiąże się też zazwyczaj z osiągnięciem wysokich dochodów i zamieszkiwaniem raczej w większym mieście niż na wsi. Konsole do gier komputerowych natomiast znajdują się prawie równie często w gospodarstwach osób o najniższych dochodach, jak i najwyższych.

Do społecznego standardu trzeba zaliczyć posiadanie na własność domu lub mieszkania. Obecnie prawie połowa ankietowanych (48%) ma własny dom, a nieco mniej (44%) – mieszkanie własnościowe. Ponadto co ósmy respondent (13%) jest posiadaczem działki budowlanej (choć niekoniecznie musi się to łączyć z zamiarem budowy domu, równie dobrze może to być inwestycja, która w przyszłości ma przynieść zysk), a co siódmy (14%) – działki rekreacyjnej z domkiem letniskowym.

We własnych domach znacznie częściej mieszkają, oczywiście, mieszkańcy wsi (85%) niż mieszkańcy miast (od 10% w dużych miejscowościach do 38% w małych). Im niższy jest poziom wykształcenia ankietowanych, tym częściej oni bądź ci, którzy wspólnie z nimi prowadzą gospodarstwo domowe, są posiadaczami domów. Inaczej jest w przypadku mieszkań: ich posiadanie deklaruje znacznie mniej mieszkańców wsi (25%) niż miast (od 50% do 62%). Im badani są lepiej wykształceni i im lepiej oceniają swoją sytuację materialną, tym częściej deklarują, że mają własne mieszkanie. Z poziomem wykształcenia i zamożnością powiązane jest też posiadanie działki budowlanej bądź działki rekreacyjnej z domkiem letniskowym, przy czym w pierwszym przypadku deklaracje są tym częstsze, im mniejsza miejscowość zamieszkania, w drugim – częściej składają je mieszkańcy miast niż wsi.

Co dziewiąty respondent (11%) deklaruje, że on lub ktoś z jego gospodarstwa domowego posiada zarówno dom, jak i mieszkanie własnościowe, a co piąty (21%) – że nie ma ani jednego, ani drugiego.

Badani niemający na własność ani domu, ani mieszkania znacznie częściej są mieszkańcami największych miast (37%) niż wsi (6%). Brak własnego lokum częściej

sygnalizowali też badani źle oceniający swoją sytuację materialną oraz kobiety, rzadziej zaś – osoby z wyższym wykształceniem, dobrze zarabiające (patrz tabele aneksowe).

Należy dodać, że wyposażenie we wszystkie dobra znajdujące się na liście przedstawionej osobom biorącym udział w badaniu w dużym stopniu powiązane jest z oceną własnej sytuacji materialnej.

Na koniec trzeba zastrzec, że nie dysponujemy wiedzą o stanie technicznym i jakości posiadanych sprzętów i urządzeń oraz samochodów, a także domów i mieszkań. Deklarowany zamiar zakupu nowego sprzętu (o czym mowa w dalszej części komunikatu) również nie wyjaśnia tej kwestii, gdyż nie potrafimy określić, czy wynika ze zużycia starych urządzeń, czy raczej z ambicji podążania za nowościami technicznymi. Te zastrzeżenia nie podważają ogólnych konstatacji dotyczących zasobu dóbr trwałego użytku oraz dynamiki zmian w tym zakresie, ale wskazują, jak złożona jest ocena stanu wyposażenia gospodarstw domowych.

ZMIANY W WYPOSAŻENIU W DOBRA

DOMY, MIESZKANIA, DZIAŁKI

Zmiany stanu posiadania domów, jakie odnotowaliśmy w drugiej połowie lat dziewięćdziesiątych i na początku nowego stulecia, wskazują na rozmaite fluktuacje na rynku nieruchomości. W ostatnich latach stale wzrasta odsetek gospodarstw domowych, których członkowie posiadają własne mieszkania.

Tabela 2

Stan posiadania	Wskazania respondentów według terminów badań						
	1996	1997	1998	1999	2002	2004	2007
	w procentach						
Dom mieszkalny	49	47	43	46	51	43	48
Mieszkanie własnościowe, stanowiące własność	22	22	29	26	32	37	44
Działka rekreacyjna z domkiem letniskowym	8	11	9	11	10	10	14
Działka budowlana	11	12	13	10	12	9	13

W porównaniu z poprzednim pomiarem wzrosły (po 4 punkty procentowe) odsetki właścicieli działek rekreacyjnych oraz działek budowlanych.

WYPOSAŻENIE W SPRZĘT AGD

Dobra koniunktura gospodarcza zapewne przyczynia się do tego, że w ciągu ostatnich trzech lat w gospodarstwach domowych przybyło sprzętu AGD ze wszystkich wymienionych przez nas kategorii. W największym stopniu zwiększył się odsetek posiadaczy kuchenek mikrofalowych (z 30% do 41%) oraz pralek automatycznych (z 77% do 86%).

Tabela 3

Wyposażenie mieszkań w sprzęt gospodarstwa domowego	Wskazania respondentów według terminów badań									
	1990	1992	1994	1996	1997	1998	1999	2002	2004	2007
	w procentach									
Lodówka	97	92	97	95	96	96	96	96	95	96
Odkurzacz	88	-	-	-	-	91	90	93	92	94
Pralka automatyczna	55	50	57	62	63	70	70	78	77	86
Zamrażarka samodzielna lub w połączeniu z lodówką	-	31	43	50	51	54	57	64	61	64
Kuchnia mikrofalowa	-	2	6	7	10	15	14	25	30	41
Pralko-suszarka lub suszarka	-	6	8	6	8	6	7	8	9	11
Ciśnieniowy ekspres do kawy	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10
Zmywarka do naczyń	-	1	2	1	3	4	3	5	7	9
Klimatyzacja, klimatyzator	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1

W porównaniu z rokiem 2004 nieznacznie zwiększyła się (różnice wskazań w granicach błędu statystycznego) liczba gospodarstw domowych wyposażonych w lodówki i odkurzacze (występujące powszechnie) oraz zamrażarki. Wzrosła też w gospodarstwach liczba suszarek lub pralko-suszarek i zmywarek do naczyń – sprzętów zaliczanych raczej do luksusowych.

PRZEDMIOTY ELEKTRONIKI UŻYTKOWEJ

Ostatnie lata to okres bardzo szybkiego upowszechniania się telefonów komórkowych. W stosunku do roku 2004 znacznie wzrósł odsetek ich posiadaczy – obecnie możemy ich spotkać w ponad trzech czwartych gospodarstw domowych. Po gwałtownym wzroście w drugiej połowie poprzedniej dekady i na początku obecnej zmniejszyła się w ostatnich trzech latach liczba telefonów stacjonarnych, co może wynikać z rezygnacji z ich instalowania na rzecz komórkowych.

Tabela 4

Wyposażenie mieszkań w urządzenia i sprzęt elektroniki użytkowej oraz sprzęt optyczny	Wskazania respondentów według terminów badań									
	1990	1992	1994	1996	1997	1998	1999	2002	2004	2007
	w procentach									
Telewizor kolorowy	50	65	82	88	91	92	94	95	95	97
Telefon komórkowy	-	-	-	-	2	5	12	48	57	78
Telefon stacjonarny	23	23	36	39	47	57	63	77	77	71
Radio stereofoniczne	-	-	-	-	-	52	56	69	65	68
Magnetowid, odtwarzacz wideo	13	31	48	53	55	59	58	59	55	58
Odtwarzacz płyt kompaktowych	-	-	-	-	-	25	33	48	47	55
Komputer	-	6	11	13	13	14	17	30	37	52
Odtwarzacz płyt DVD	-	-	-	-	-	-	-	9	17	51
Magnetofon stereofoniczny	-	-	-	-	-	48	50	57	54	48
Aparat fotograficzny zwykły	-	-	-	-	-	59	58	66	59	44
TV satelitarna indywidualna	3	3	9	12	16	19	20	28	23	24
TV kablowa	-	7	-	20	23	30	33	29	31	38
Aparat fotograficzny cyfrowy	-	-	-	-	-	-	-	4	5	30
Kamera wideo	-	-	-	-	-	3	4	5	8	10
Konsola do gier komputerowych	-	-	-	-	-	6	6	8	7	9
Faks	-	-	-	-	-	-	-	4	4	6

Nieco zmalał odsetek gospodarstw wyposażonych w magnetofony stereofoniczne oraz analogowe aparaty fotograficzne. Dynamicznie wzrasta natomiast liczba posiadaczy cyfrowych aparatów fotograficznych (jest ich sześciokrotnie więcej niż trzy lata temu), odtwarzaczy płyt DVD (z 17% do 51%) i komputerów (z 37% do 52%). W porównaniu z poprzednim pomiarem więcej gospodarstw domowych ma obecnie odtwarzacze płyt kompaktowych i korzysta z telewizji kablowej.

W ciągu ostatnich trzech lat minimalnie zwiększyły się (różnice wskazań w granicach błędu statystycznego) odsetki osób mających w domu fakсы, konsole do gier komputerowych i kamery wideo (choć nadal jest to sprzęt, w który gospodarstwa domowe wyposażone są najrzadziej), a także magnetowidy, radioodbiorniki stereofoniczne i kolorowe telewizory.

KSIĘGOZBIORY, NAGRANIA I DZIEŁA SZTUKI

Przedmioty zaliczone do tej grupy służą do zaspokajania potrzeb kulturalnych, związanych zarówno z kulturą masową, jak i elitarną; w gospodarstwach domowych występują względnie rzadko. Najbardziej rozpowszechnione są zbiory książek oraz płyt kompaktowych, znajdujące się w niemal dwóch piątych gospodarstw.

Tabela 5

Wyposażenie gospodarstw domowych w księgozbiory, nagrania i dzieła sztuki	Wskazania respondentów według terminów badań				
	1998	1999	2002	2004	2007
	w procentach				
Zbiór płyt kompaktowych powyżej 20 sztuk	7	17	32	37	38
Zbiór książek powyżej 50 sztuk (poza podręcznikami szkolnymi)	33	35	36	35	37
Zbiór płyt DVD z filmami powyżej 20 sztuk	-	-	2	7	26
Zbiór kaset wideo z filmami powyżej 30 sztuk	8	12	9	11	18
Dzieła sztuki (obrazy, rzeźby, antyki)	3	3	3	4	6

W ostatnich trzech latach bardzo gwałtownie zwiększyła się (z 7% do 26%) liczba gospodarstw domowych, które zgromadziły przynajmniej dwadzieścia płyt DVD, co ma związek z upowszechnianiem się odtwarzaczy płyt DVD. Niewątpliwie powstawaniu takich zbiorów sprzyjają m.in. tanie edycje płyt dołączane do codziennych gazet. Obecnie więcej jest też niż przed trzema laty zbiorów kaset wideo z filmami. Minimalnie wzrosła liczba respondentów, którzy deklarują, że mają dzieła sztuki.

ROWERY, SPRZĘT SPORTOWY, REKREACYJNY I DO ĆWICZEŃ

Wyposażenie gospodarstw domowych w rowery – sprzęt bardzo popularny i będący nieraz jedynym środkiem komunikacji – utrzymuje się na dotychczasowym poziomie. Inny sprzęt o charakterze sportowym, turystycznym czy wypoczynkowym występuje dość rzadko, jest raczej elitarny, zazwyczaj dość drogi i wiąże się z określonym stylem życia, który nie jest powszechny. Odsetek gospodarstw domowych posiadających sprzęt sportowo-rekreacyjny nie zmienił się w ostatnich pięciu latach. Natomiast więcej osób niż w 2002 roku ma sprzęt do ćwiczeń, choć jest on kosztowny i wiąże się z pewnym nastawieniem (najczęściej osób młodych) wobec własnej kondycji fizycznej; przypuszczalnie tylko nieliczni respondenci kupili go ze względu na zły stan zdrowia.

Tabela 6

Wyposażenie gospodarstw domowych w rowery, sprzęt sportowy i rekreacyjny oraz treningowo-rehabilitacyjny	Wskazania respondentów według terminów badań				
	1998	1999	2002	2004	2007
	w procentach				
Rowery	-	-	77	74	75
Sprzęt sportowy, rekreacyjny (narty, łódź itp.)	-	-	14	14	14
Sprzęt treningowo-rehabilitacyjny do ćwiczeń	7	5	6	10	11

SAMOCHODY

Od roku 1998 obserwujemy stały, choć niewielki wzrost liczby gospodarstw domowych posiadających samochód osobowy. Własny samochód może być dla wielu po prostu niezbędnym środkiem transportu, niejednokrotnie umożliwiającym pracę czy zatrudnienie, ale jest też symbolem zamożności, sukcesu i prestiżu. Posiadanie samochodu deklaruje ponad połowa ankietowanych (59%), w tym 7% ma co najmniej dwa pojazdy.

Tabela 7

Gospodarstwa domowe:	1992	1994	1996	1997	1998	2004	2007
	w procentach						
- posiadające jeden samochód	37	41	43	47	44	49	52
- posiadające więcej niż jeden samochód	-	5	5	4	6	8	7
- niemające samochodu	63	54	52	49	50	43	41

PLANY DOTYCZĄCE ZAKUPÓW

W części gospodarstw domowych planowane są w najbliższym czasie zakupy brakujących dóbr, część zamierza też wymienić zużyte sprzęty na nowocześniejsze bądź powiększyć swoje zbiory książek czy płyt. W poniżej tabeli umieściliśmy listę dóbr, których zakup w nieodległej przyszłości planuje przynajmniej 4% gospodarstw domowych.

Około jednej piątej badanych zapowiada powiększanie zbiorów płyt kompaktowych z muzyką, książek i płyt DVD z filmami, co dziewięty zamierza kupować kasety wideo. Co trzynasty–czternasty ankietowany deklaruje, że w najbliższym czasie w jego gospodarstwie domowym będzie dostęp do internetu, a ponadto – że zamierza kupić cyfrowy aparat fotograficzny. Inne sprzęty, których zakup planuje od 5% do 7% Polaków, to pralka automatyczna, telefon komórkowy (częściej chodzi o wymianę aparatu na nowy niż zakup pierwszego w gospodarstwie), samochód osobowy, komputer, kuchenka mikrofalowa i zmywarka do naczyń. Respondenci zamierzają też wymienić na nowe swoje telewizory i lodówki (po 4%), planują zakup odkurzaczy, rowerów, sprzętu sportowego i treningowego, a także pralko-suszarek lub suszarek. Nieliczni zamierzają kupić mieszkanie (3%), a kolejne 1% – chce wymienić stare na nowe lub dokupić kolejne. Po 4% badanych planuje niebawem kupić odtwarzacz płyt DVD oraz kamerę wideo, których jeszcze nie ma w swoim gospodarstwie domowym.

Tabela 8

Dobra, których zakup planuje co najmniej 4% badanych	Badani planujący zakup dóbr:		
	ogółem	w tym:	
		mający je i zamierzający kupować nowe (dodatkowe, lepszej jakości)	niemający ich, ale zamierzający je nabyć w niedalekiej przyszłości
	w procentach		
Zbiór płyt kompaktowych powyżej 20 sztuk	24	19	5
Zbiór książek powyżej 50 sztuk (poza podręcznikami szkolnymi)	21	17	4
Zbiór płyt DVD z filmami powyżej 20 sztuk	21	14	7
Zbiór kaset wideo z filmami powyżej 30 sztuk	11	7	4
Dostęp do internetu	9	1	8
Aparat fotograficzny cyfrowy	8	1	7
Pralka automatyczna	7	4	3
Telefon komórkowy	6	5	1
Samochód osobowy	6	3	3
Komputer	6	2	4
Kuchnia mikrofalowa	5	1	4
Zmywarka do naczyń	5	0*	5
Telewizor kolorowy	4	4	0*
Lodówka	4	4	0*
Odkurzacz	4	3	1
Rower	4	2	2
Sprzęt sportowy, rekreacyjny (narty, łódź itp.)	4	2	2
Sprzęt treningowo-rehabilitacyjny do ćwiczeń	4	2	2
Mieszkanie własnościowe, stanowiące własność	4	1	3
Pralko-suszarka lub suszarka	4	1	3
Odtwarzacz płyt DVD	4	0*	4
Kamera wideo	4	0*	4

* Poniżej 1%

Im starsi są badani i słabiej wykształceni, a także im gorzej oceniają swoją sytuację materialną, tym mniej rzeczy zamierzają kupić – tym częściej deklarują, że nie planują zakupu ani jednego z dóbr wymienionych na liście. Większy od przeciętnego odsetek osób niezamierzających niczego kupować jest też wśród emerytów i rencistów oraz rolników. Natomiast im lepiej badani oceniają swoją sytuację finansową (przy czym nie w pełni przekłada się to na wysokość dochodów na osobę w rodzinie), im są młodszy i lepiej wykształceni, tym więcej rzeczy chcą kupować. Najwięcej zakupów planują osoby należące do kadry kierowniczej i inteligencji, a także pracownicy umysłowi niższego szczebla (patrz tabele aneksowe).

PRZYCZYNY BRAKÓW W WYPOSAŻENIU GOSPODARSTW DOMOWYCH

Niewystępowanie jakichś dóbr w gospodarstwie domowym może się wiązać z brakiem potrzeby ich posiadania lub brakiem środków na ich zakup. W przypadku niektórych przedmiotów ich brak w gospodarstwie jest czasowy, ponieważ planowane są zakupy w najbliższej przyszłości.

Nieco ponad dwie piąte badanych (44%) ani razu nie deklarowało, że nie ma jakiejś rzeczy, bo ich na nią nie stać. Ponad jedna trzecia (37%) względami finansowymi motywowała brak kilku wymienionych dóbr (od jednego do dziewięciu), co ósmy respondent (13%) – od dziesięciu do dziewiętnastu dóbr z listy, a mniej więcej co dwudziesty twierdzi, że nie stać go na ponad połowę wymienionych przez nas dóbr.

Tabela 9

Badani nieposiadający i:	1–9 dóbr	10–19 dóbr	20–29 dóbr	30–39 dóbr	0 dóbr*
- niezamierzający nabywać ze względu na brak środków finansowych	37%	13%	5%	1%	44%
- niezamierzający nabywać ze względu na brak takiej potrzeby	15%	43%	27%	9%	6%

* Badani mający wszystkie wymienione dobra, planujący ich nabycie lub niezamierzający ich nabywać z innego powodu niż podany

Znacznie częściej brak jakiejś rzeczy tłumaczono tym, że gospodarstwo domowe nie odczuwa potrzeby jej posiadania. Co jedenasty respondent (9%) użył tego argumentu w odniesieniu do prawie wszystkich dóbr z listy (co najmniej trzydziestu), a więcej niż co czwarty (27%) twierdzi, że nie potrzebuje od dwudziestu do dwudziestu dziewięciu wymienionych dóbr. Ponad dwie piąte badanych (43%) przyznaje, że nie odczuwa braku od dziesięciu do dziewiętnastu dóbr, a prawie co siódmy (15%) – od jednego do dziewięciu. Tylko co siedemnasty ankietowany ani razu nie deklarował, że nie potrzebuje jakiejś rzeczy.

Odpowiedzi wskazujące na brak potrzeb padały tym częściej, im starsi i słabiej wykształceni są badani, a także im mniejsza miejscowość, w której mieszkają. Nieco częściej odpowiadały tak kobiety i osoby gorzej oceniające swoją sytuację materialną. Brak środków finansowych jako przyczyna nieposiadania jakichś dóbr jest silnie powiązany z wysokością dochodów i oceną własnej sytuacji materialnej, a ponadto, w nieco mniejszym stopniu, z wiekiem i wykształceniem (patrz tabele aneksowe).

Tabela 10

Braki w wyposażeniu gospodarstw domowych	Odsetki osób nieposiadających danego dobra wśród ogółu badanych:			
	ogółem	w tym:		
		zamierzający nabyć w niedalekiej przyszłości	niezamierzający nabywać ze względu na brak środków finansowych	niezamierzający nabywać ze względu na brak takiej potrzeby
Zmywarka do naczyń	91	5	22	64
Pralko-suszarka lub suszarka	89	3	21	65
Działka budowlana	87	2	21	64
Dzieła sztuki (obrazy, rzeźby, antyki)	94	1	20	73
Kamera wideo	90	4	20	66
Działka rekreacyjna z domkiem letniskowym	86	3	19	64
Sprzęt sportowy, rekreacyjny (narty, łódź itp.)	86	2	17	67
Aparat fotograficzny cyfrowy	70	7	17	46
Sprzęt treningowo-rehabilitacyjny	89	2	16	71
Dom mieszkalny	52	2	16	34
Mieszkanie własnościowe	56	3	15	38
Zbiór kaset wideo z filmami powyżej 30 sztuk	82	4	14	64
TV satelitarna indywidualna	76	3	14	59
Zbiór płyt DVD z filmami powyżej 20 sztuk	74	7	14	53
Zbiór książek powyżej 50 sztuk	63	4	14	45
Klimatyzacja, klimatyzator	99	1	13	85
Ciśnieniowy ekspres do kawy	90	2	13	75
Zbiór płyt kompaktowych powyżej 20 sztuk	62	5	13	44
Dostęp do internetu	63	8	13	42
Kuchnia mikrofalowa	59	4	13	42
Komputer	48	4	13	31
Samochód osobowy	41	3	12	26
Aparat fotograficzny zwykły	56	0*	11	45
Magnetofon stereofoniczny	52	0*	11	41
Konsola do gier komputerowych	91	2	10	79
TV kablowa	62	2	10	50
Odtwarzacz płyt DVD	49	4	10	35
Odtwarzacz płyt kompaktowych	45	2	10	33
Magnetowid, odtwarzacz wideo	42	0*	9	33
Zamrażarka	36	1	9	26
Radio stereofoniczne	32	1	9	22
Faks	94	1	7	86
Telefon stacjonarny	29	0*	6	23
Rower	25	2	5	18
Telefon komórkowy	22	1	5	16
Pralka automatyczna	14	3	5	6
Odkurzacz	6	1	2	3
Łódówka	4	0*	2	2
Telewizor kolorowy	3	0*	2	1

* Poniżej 1%

Około jednej piątej badanych twierdzi, że nie stać ich na zmywarkę do naczyń, suszarkę czy pralko-suszarkę oraz kamerę wideo, choć być może chciałoby mieć te

urządzenia. Mniej więcej tyle samo osób nie posiada działki rekreacyjnej ani budowlanej, nie ma też żadnych dzieł sztuki, gdyż nie może sobie na nie pozwolić ze względów finansowych. Z tego samego powodu co szósty respondent nie ma sprzętu sportowego, rekreacyjnego czy treningowo-rehabilitacyjnego, cyfrowego aparatu fotograficznego. Brak funduszy to również dla jednej szóstej Polaków przyczyna nieposiadania domu, a dla jednej siódmej – mieszkania własnościowego.

Co siódmy respondent deklaruje też, że zbiory ponad 30 kaset wideo z filmami, ponad 20 płyt DVD i/lub ponad 50 książek oraz telewizja satelitarna pozostają poza jego możliwościami finansowymi. Co ósmy twierdzi to samo w odniesieniu do klimatyzacji, ciśnieniowego ekspresu do kawy, kuchenki mikrofalowej, zbioru ponad 20 płyt CD, komputera i/lub dostępu do internetu oraz samochodu osobowego. Mniej więcej co dziesiąty badany z przyczyn finansowych nie ma analogowego aparatu fotograficznego, magnetofonu, konsoli do gier komputerowych, telewizji kablowej, odtwarzacza płyt CD lub DVD, magnetowidu, radia stereofonicznego oraz zamrażarki.

Mniejsze liczebnie grupy stanowią ankietowani, których nie stać na faks, telefon stacjonarny i/lub komórkowy, rower, pralkę automatyczną, odkurzacz, lodówkę oraz telewizor kolorowy. Nie należy jednak zapominać, że przedmioty te (poza faksem) znajdują się w posiadaniu większości gospodarstw domowych i stanowią wyposażenie podstawowe, a niemożność ich nabycia na pewno jest nieporównywalna z niemożnością nabycia na przykład konsoli do gier, przez nielicznych uznawanej za niezbędną.

Przyczyny braków w wyposażeniu gospodarstw domowych w różnego rodzaju dobra lepiej można jednak ocenić analizując, ile osób spośród **nieposiadających** wymienianych dóbr rezygnuje z nich z powodu braku pieniędzy, a ile twierdzi, że ich nie potrzebuje. W ten sposób dowiadujemy się, jakie sprzęty traktowane są jako rzeczywiście niezbędne.

Przedmioty, których brak odczuwany jest najdotkliwiej, to telewizor kolorowy, pralka automatyczna, odkurzacz i lodówka. Spośród stosunkowo niewielu osób, które ich nie mają (od 3% do 14%), tylko około połowy z nich (a w przypadku telewizora – około jednej trzeciej) twierdzi, że wynika to z braku takiej potrzeby. Około jednej trzeciej (od 30% do 37%) respondentów niemających samochodu osobowego, domu i/lub własnościowego mieszkania, komputera, dostępu do internetu, stereofonicznego radia, cyfrowego aparatu fotograficznego i zmywarki do naczyń twierdzi, że w najbliższym czasie zamierza je nabyć, albo – częściej – deklaruje, że ze względów finansowych nie może sobie na nie pozwolić, pozostali zaś uważają, że wymienione dobra nie są im niezbędne. Najwięcej osób

nieposiadających danego dobra (co najmniej 80%) twierdzi, że nie potrzebuje i dlatego nie ma telewizji kablowej, ciśnieniowego ekspresu do kawy, klimatyzacji, konsoli do gier komputerowych i faksu.

Tabela 11

Braki w wyposażeniu gospodarstw domowych	Badani nieposiadający danego dobra (w nawiasach liczba takich osób w próbie):		
	zamierzający nabyć w niedalekiej przyszłości	niezamierzający nabywać ze względu na brak środków finansowych	niezamierzający nabywać ze względu na brak takiej potrzeby
	w procentach		
Telewizor kolorowy (N=31)	16	52	32
Pralka automatyczna (N=119)	24	34	42
Lodówka (N=35)	13	39	48
Odkurzacz (N=51)	19	28	53
Komputer (N=419)	9	27	64
Samochód osobowy (N=355)	7	29	64
Dom mieszkalny (N=458)	5	30	65
Aparat fotograficzny cyfrowy (N=606)	10	24	66
Dostęp do internetu (N=546)	12	21	67
Mieszkanie własnościowe (N=486)	6	27	67
Radio stereofoniczne (N=279)	3	28	69
Kuchnia mikrofalowa (N=517)	7	23	70
Zmywarka do naczyń (N=794)	6	24	70
Odtwarzacz płyt DVD (N=430)	9	20	71
Zbiór płyt DVD z filmami powyżej 20 sztuk (N=644)	9	20	71
Zbiór płyt kompaktowych powyżej 20 sztuk (N=544)	8	21	71
Telefon komórkowy (N=198)	6	23	71
Rower (N=216)	9	19	72
Zbiór książek powyżej 50 sztuk (N=550)	6	22	72
Zamrażarka (N=310)	3	25	72
Kamera wideo (N=784)	5	22	73
Pralko-suszarka lub suszarka (N=777)	3	24	73
Odtwarzacz płyt kompaktowych (N=395)	4	22	74
Działka rekreacyjna z domkiem letniskowym (N=747)	4	22	74
Działka budowlana (N=753)	2	24	74
Telefon stacjonarny (N=259)	2	22	76
Zbiór kaset wideo z filmami powyżej 30 sztuk (N=711)	5	17	78
TV satelitarna indywidualna (N=660)	4	18	78
Sprzęt sportowy, rekreacyjny (N=751)	2	20	78
Magnetofon stereofoniczny (N=457)	2	20	78
Dzieła sztuki (obrazy, rzeźby, antyki) (N=814)	1	21	78
Magnetowid, odtwarzacz wideo (N=371)	1	20	79
TV kablowa (N=538)	3	17	80
Sprzęt treningowo-rehabilitacyjny (N=773)	2	18	80
Aparat fotograficzny zwykły (N=490)	0*	19	81
Ciśnieniowy ekspres do kawy (N=780)	3	14	83
Klimatyzacja, klimatyzator (N=855)	1	13	86
Konsola do gier komputerowych (N=793)	2	11	87
Faks (N=820)	2	7	91

* Poniżej 1%

Porównanie stanu posiadania gospodarstw, deklarowanych potrzeb (czy raczej ich braku) oraz planów dotyczących zakupów pozwala na wskazanie dóbr szczególnie pożądaných, którymi gospodarstwa domowe jeszcze w niewielkim stopniu są nasycone, takich jak: dostęp do internetu, cyfrowe aparaty fotograficzne, komputery, zmywarki do naczyń, kuchenki mikrofalowe. Z drugiej strony można wskazać urządzenia, które – w związku z rozwojem elektroniki – odchodzą do lamusa i w przyszłości będą zastępowane sprzętami bardziej zaawansowanymi technicznie. Są to chociażby analogowe aparaty fotograficzne oraz magnetofony i magnetowidy, a co za tym idzie również kasety wideo (być może nadal będą je kupować ci, którzy posiadają urządzenia do ich odtwarzania, ale dwukrotnie więcej osób planuje nabywanie płyt DVD). Wyraźnie też widać, że telefony stacjonarne tracą popularność na rzecz komórkowych.

Ostatnie trzy lata, jakie upłynęły od przystąpienia Polski do Unii Europejskiej, przyniosły znaczącą poprawę koniunktury gospodarczej. Otwarcie części europejskich rynków pracy i coraz częstsze wyjazdy Polaków za granicę w celach zarobkowych, a także nowe inwestycje w gospodarce przyczyniły się do zmniejszenia bezrobocia i wyraźnej poprawy kondycji gospodarstw domowych. Sprzęty, których w gospodarstwach domowych jest obecnie mniej niż w 2004 roku, to tylko telefony stacjonarne (w zamian przybyło komórkowych), magnetofony stereofoniczne (zastępowane przez odtwarzacze płyt kompaktowych i plików mp3) oraz analogowe aparaty fotograficzne (wypierane przez cyfrowe), a więc przedmioty mające już udoskonalonych następców. Większości pozostałych dóbr w ciągu ostatnich trzech lat przybyło w gospodarstwach domowych. Trzeba jednak pamiętać, że stopień nasycenia gospodarstw dobrami trwałego użytku jest społecznie bardzo zróżnicowany, nawet w przypadku urządzeń i przedmiotów, które są często spotykane.

Opracowała

Joanna SZCZEPAŃSKA